

in Kožlaka od 1395. K temu se še iz te dôle, to je, iz 12. do 15. stoletja nahaja precejno število raznih listin, zakonov, ustanovil (štatutov), povelj, ogovorov, darovnih pisem, nadpisov na grobih, v cerkvah in drugih posebno javnih zidanjih itd. Znano pa je, da že od starih časov velja navada, da posebno v tistih cerkvah, kjer je latinska služba božja upeljana, se bere evangeli v ljudskem jeziku, al tudi od tega se začetek ne vé; Kašič omenja (1640), da je prvi tak národni evangelistar izdal neki Andriulić, al nič ne pravi kdaj. Razun tega je izdal evangeli in liste za vse nedelje in praznike frančiškan Bernardin Splećan (de Spalato) v Mleteah, z gotiškimi pismenkami 1495.

Iz 15. stoletja nahajajo se od neznanih pisateljev v rokopisih: 1) dve drami v versih, to je, o duši obsojeni in o sodnem dnevu, pa življenje sv. Janeza Kerstnika, vse troje v enem rokopisu; 2) življenje sv. Katarine Aleksandrinske z gotiškimi pismenkami na lepem gladkem pergamentu; oboji pri g. I. Kukuljeviću. Iz nedoločene dobe pa se nahaja „Življenje Alesandra Macedonskega“ z bosniško-cirilskimi pismenimi čerkami *).

Naj stareji nam znani hervaški pesnik je Marko Marulić, Splećan, človek svetoven, jako učen in slaven pisatelj latinsk tistega časa, rojen 1450, umrl 5. prosenca 1524. Od njega nahaja se razun mnogih latinskih del „Historia sv. Judite, v versih hervaški složena“ — spisana 1501 in tiskana 1521. Za Marulićem sledili so pesniki: Vlaho Deržić, Dubrovčan (roj. 1464), Lučić Hvaranjan (roj. okoli 1479) pa Vetranić (roj. 1482), Gjore Deržić (roj. okoli 1490.), Šiško Minčetić (okoli 1500), Dimitri (1549), Dubrovčani; potem Hektorović Hvaranjan (1560), Ranjina (tiskal knigo 1563), Marim Deržić (1580), Dinko Zlatarić (1608) Dubrovčani. Jezik pri teh prvih pesnikih bil je krepkeji, národen, in pravilnejši, pa nekako terd. (Dalje sledi.)

Novičar iz raznih krajev.

Celovski časnik „Klag. Zeit.“ popisuje slovesnosti, ki se bojo od 3. do 9. t. m. napravljale presv. cesarju in cesarici na čast, iz katerih se vidi, da bojo Korošci vse storili, kar je mogoče za praznični in preserčni sprejem Nju Veličanstev. V sredo ob treh popoldne sta prišla cesar in cesarica v Celovec, pozdravljana z radostnim vriskom. — Čedalje več nesreč se na železnicah primerja zato, ker ljudje ne marajo za prepovedi, ktere velijo, da nihče ne sme z vozom ali z živino čez železnico takrat, kadar ima hlapón priti in so vernúle (vrata) že zaperte. Odverniti tedaj take nesreče, je bilo c. k. okrajnim gosposkam ukazano, naj vnovič okličejo tisto prepoved po deželi, in ostro kaznujejo nečimerne ljudi, ktere železnocestni čuvaji ali pa žandarji zapazijo na takih prepovedanih krajih, kadar se bliža vozovlak po železnici. — Deželno poglavarstvo v Galiciji je oklicalo, da se je v 4 vaséh v Galiciji spet prikazala goveja kuga. — Poslednje dni je na polji politiskem začela spet Černagora zvonec nositi; pozornost sveta se obrača iznova na to malo pa junaško deželico in radovedno se poprašuje: kaj bo ž njo. Turška vlada se namreč namerja nepokojne ljudstva v Arbaniji, pa tudi Černogoro vkrotiti, ktere ni nikoli za samostojno deželico spoznala. Po „Agr. Zeit.“ se je po ukazu turške vlade Omer-paša v ta namen vzdignil proti Antivari s silno armado, ki šteje 50.000 vojakov, in kakor smo že unkrat povedali, hitijo po pozivu kneza černogorskega vsi v ptujih deželah prebivajoči Černogorci domú. Gotovo bi jih knez ne bil poklical, ako bi ne bil prepričan, da se bližajo Černogori dnevi sile; sultan pa si je izvolil čas sedanji za nov napad nad Černogorce zato, ker vé, da car rusovski jim po novih političnih razmerah sedaj ne more biti pomočnik. Kaj bo vsega tega

konec, je zastavica, ktere danes nihče rešiti ne more. — Na Turškem kraljuje sedaj na videz mir; dežela je spraznjena ptujih armad; le na črnem morji angležki admiral Lyons še čaka, da bojo Rusi zapustili vse kraje, ki jih imajo zapustiti po pogodbi pariški. — Iz Gerškega ne boste še šle francozka in angležka armada, kakor se je že govorilo. — Na Španjskem visi vse, kakor je viselo. — Napolitanska vlada je pisala drugo pismo francozki in angležki vladi, ktero, kakor se sliši, bi jima utegnili bolj po volji biti kakor prvo. — V Parizu je bilo te dni 5 oseb na smert obsojenih, ki so cesarju po življenji stregle; glavár med njimi je neki strehokrôvec, ker pa nobenega niso mogli vjeti, se je sodba glasila „in contumaciam“. Ker se od tega prigodka ni pred nič slišalo in ker je bil razglas sodbe očitne po vseh ulicah nabit, so imeli Parižani toliko več o tem govoriti. — Vse se čudi, kaj je to, da angležki časniki, vsi od kraja, tudi vladni, eni bolj eni manj, so jeli poslednji čas zlo pikati francozko vlado. — Iz južnega Rusovskega je privrelo pretekli mesec na polje okoli spodnje Donave strašno veliko kobilic, ktere so se spustile na koruziša in so v kratkem vso koruzo pokončale, potem pa se dalje vleklo v notrajne kraje. Tudi iz Ruščuka se piše, da 19. dan p. m. zvečer se je čez Donavo vlekla dve uri dolga truma kobilic, ktera se je vidila kot črn oblak, in se je spustila na polje v Valahijo. — Kako se na Francozkem zemljiša čedalje bolj razkosujejo, se kaže očitno iz sledečega popisa: leta 1815 je bilo na Francozkem 10 milijonov in 83.731 posestnikov, lani jih je bilo že 12 milijonov in 822.738. Tudi krajnska dežela je živa priča, kako neomejeno je razkosevanje zemljiš pod francozko vlado, zakaj od tistega časa, ko so Francozi na Krajnskem gospodovali, so se začele zemljiša razkosevati tako na drobno, da v našem cesarstvu, razun Primorskega, ni nikjer zemlja na toliko malih delov (partov) razdeljena.

Pod oknom.

Iz višine
Na ravnine
Bleda luna sije že, —
Vé prijetne
Mladoletne,
Skerbno skerbno skrite se!

Luna seje,
Pa ne greje,
Tako tudi zvezdice;
Njih stremeni
So strupeni
Za deviške venčike.

Ljubeznjive,
Vé ste krive,
Ako ste zapeljane;
Dur' zaprite,
Ključke skrite,
Tako ste zadelane!

Zapahnite
In zapnite
Line, mreže, oknice,
Da orličji,
Nočni tiči,
Ne vtepo se v spavnice.

Noč goljiva,
Zapeljiva,
Deklicam neusmiljena,
Ni prijazna,
Je sovražna,
Hudo hudo moč ima.

Kar vest brani,
Dušo rani,
To naj vas bo strah in sram!
Bog pričjoči
V črni noči
Vidi kakor bi b'lo dan.

Naj čuk poje
Pesmi svoje.
Ali žvižga, da bo sit;
Vé molčite
In zaspíte,
Se ne dajte premotit!

Naj obeta
Vam pol sveta,
Naj pri Bogu se roti;
To je zviti.
Priloviti
Zapeljivec brez vesti.

Oj, častite
In cenite
Vence višje kot zlató.
Ker zgubljeni,
V tem življenji
Nikdar več vam ne cveto.

Kdor ne uboga,
Je brez Boga,
Bo gotovo kaznovan.
Nič v naravi
Ne ozdravi
Mu skelečih dušnih ran.

Varhi božji
Naj pri znožji
In pri zgnavji čujejo;
Ure kratke
Sanje sladke
Vedno dokazujejo.

Ko rudeča
In žareča
Zarja hribe pozlati,
Naj vas tice
Prepelice
Milo petje izbudi!

Vojteh Kurnik.

*) O tem poslednjem rokopisu, ki se nahaja v knjižnici gosp. dr. Gaja, mislijo nekteri, da je iz 13. stoletja. Zeleti je, da bi zvedeni možje določiti mogli, iz ktereга je veka, Pis.